

8. Родюк Н.Ю. Тенденції професійної спрямованості майбутніх учителів початкової школи в умовах інтеграційних процесів / Н.Ю.Родюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 5-6 квітня 2017 р.) / за ред. О.А.Голюк ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2017. – Вип. 6. – С.57-60.
9. Родюк Н.Ю. Формування професійно-педагогічної комунікації майбутніх учителів // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2017. – № 4 (309) травень. – С. 226-231.
10. Пентиліук М. Основні аспекти навчання рідної мови / М.Пентиліук // Початкова школа. – 1997. – №4. – С. 10-12.
11. Савченко О.Я. Урок у початкових класах : навч.-метод. посібник / О.Я.Савченко. – К. : Освіта, 1993. – 224 с.
12. Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник / В.Б.Шапар. – Х. : Прапор, 2004. – 640 с.
13. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г.И.Щукина. – М. : Педагогика, 1988. – 203 с.
14. Ющук І. Психологічний аспект у методиці викладання рідної мови / І.Ющук // Урок української. – 2000. – №1. – С.30-33.
15. Яворська С.В. Методика навчання української мови: проблеми, теорія, практика / С.В.Яворська // Рідна школа. – 2004. – №2. – С.65-68.

ЕЛЕМЕНТИ ЦІКАВОГО МОВОЗНАВСТВА ЯК СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

С.Тарнавська, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

ELEMENTS OF INTERESTING AWARENESS AS WAY ACTIVATION OF STUDYING OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN

S.Tarnavska, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті окреслено можливості використання на уроках рідної мови в початковій школі інформаційно насичених матеріалів, цікавих завдань і вправ, складених з урахуванням мотиваційного, змістового та процесуального компонентів навчання, елементів гумору.

Ключові слова: рідна мова, початкова школа, дидактичні ігри, лінгвістичні мініатюри, цікава етимологія, фольклорний матеріал, завдання-жарти.

Abstract. In the article possibilities of the use are outlined on the lessons of the mother tongue at initial school of the informatively saturated materials, interesting tasks and exercises, made taking into account the motivational, semantic and judicial components of studies, elements of humour.

Keywords: the mother tongue, initial school, didactics games, linguistic miniatures, interesting etymology, folklore material, tasks-jokes.

Використання в навчальному процесі інформаційно насичених матеріалів, цікавих завдань і вправ, складених з урахуванням мотиваційного, змістового та процесуального компонентів навчання, елементів гумору дозволить розвивати у молодших школярів пізнавальні інтереси, допитливість, спостережливість, бажання вчитися. До елементів цікавого мовознавства методисти відносять дидактичні ігри, лінгвістичні мініатюри (казки, вірші, мовознавчі розповіді), цікаву етимологію, фольклорний матеріал, завдання-жарти, усмішки тощо.

Оцінюючи роль дидактичної гри, О.Запорожець підкреслював: «Нам необхідно добитися того, щоб дидактична гра була не тільки формою засвоєння окремих знань та умінь, але й сприяла загальному розвитку дитини» [2, с. 245]. Найголовнішим є те, щоб гра

органічно поєднувалась з серйозною, напруженою працею, щоб гра не відволікала від навчання, а навпаки, сприяла б інтенсифікації розумової роботи.

При проведенні гри необхідно зберегти всі структурні елементи гри (дидактична задача; ігрова задача; ігрові дії; правила гри; результат (підведення підсумків), тому що саме з їх допомогою вирішуються дидактичні задачі. Ціль дидактичної гри та ігрових прийомів навчання – полегшити перехід до навчальних задач, зробити його поступовим. Дидактична гра входить у цілісний педагогічний процес, поєднується і взаємопов'язується з іншими формами навчання і виховання. Однією з форм нетрадиційного засвоєння та оперування лінгвістичними знаннями є лінгвістичні мініатюри.

Термін «мініатюра» в Українському енциклопедичному словнику визначається як «твір образотворчого мистецтва невеликого розміру, що потребує витонченої техніки виконання; невеликий віршований чи прозовий твір, чітко завершеної форми» [13, с. 205]. Автори «Словника-довідника з української лінгводидактики» тлумачать мініатюру як невеличку закінчену за формою і змістом творчу роботу, що має завершений цілісний характер, мета якої – дати учням змогу чітко визначити поняття абзацу, частини тексту, видів зв'язку, інтонації цілого тексту відповідно до теми висловлювання, стилю, жанру і типу мовлення [12, с.83]. Це невеликий за обсягом і завершений за формою та змістом текст, що характеризується цілісністю, інформативністю, зв'язністю, має відповідне жанрове й стилістичне оформлення залежно від тієї інформації, яку покладено в його основу. «Цікаві мовні матеріали не повинні знижувати рівень навчальної роботи, а, навпаки, нести мовознавчу інформацію, над якою учні із задоволенням або й захопленням працюють і яку невимушено засвоюють. У процесі добору таких матеріалів учитель, крім цікавості, враховує всі загальнодидактичні й методичні принципи навчання, зокрема науковість і доступність знань» [3, с.48].

У лінгвістичних мініатюрах художнього стилю Т. Ладигенська наділяє героїв лінгвістичних казок та оповідань людськими якостями, які живуть та діють за законами мови [7, с.16]. Лінгвістичні мініатюри наукового стилю характеризуються тим, що в них виклад думок здійснюється у формі чіткої побудови роздуму, пояснення, доказів, використання образних засобів зведене до мінімуму, думка в таких текстах передається з максимальною точністю, однозначністю [1, с. 11-12]. До лінгвістичних мініатюр цього виду відносять: аналіз тексту наукового стилю, текст параграфу, мовлення вчителя, міні-твір (роздум, опис, розповідь), віршовані визначення та римовані правила, авторські лінгвістичні мініатюри.

Для того, щоб ознайомити учнів початкових класів з групами слів за походженням, з етимологічним словником на уроках рідної мови необхідно використовувати елементи цікавої етимології. Таким чином учитель за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу сприятиме загальному мовному розвитку особистості школярів, спонукатиме учнів до глибшого пізнання мови.

Завдяки усній народній творчості активізується пізнавальна діяльність дітей, збагачується словниковий запас, формується самостійне мислення, розвиваються творчі здібності, спостережливість, інтерес до рідного слова. Саме тому для розвитку мовлення, формування комунікативної компетенції на уроках рідної мови доцільно використовувати фольклорні жанри, які відповідають віковим, психологічним особливостям учнів (прислів'я, приказки, загадки, скороговки).

Для розв'язання завдань-жартів – цікавих ігрових вправ з навчального предмета – потрібно виявити винахідливості, розуміння, гумор. Побудова, зміст питання в цих завданнях незвичайні. Вони лише приблизно нагадують навчальне завдання. Зміст замаскований зовнішніми умовами, як правило, другорядними. Призначення завдань-жартів полягає в залученні дітей до активної розумової діяльності, вироблення вміння виділяти головні властивості предмета чи явища.

Отже, використовуючи елементи цікавого мовознавства в процесі навчання граматики української мови в початковій школі вчитель досягне таких цілей: надасть необхідний позитивний емоційний компонент; сприятиме формуванню граматичних навичок шляхом багаторазового повторення; ілюструватиме значення граматичної одиниці в реальних

мовленнєвих ситуаціях; зніматиме психологічні бар'єри спілкування; збагачуватиме словниковий запас учнів; буде активізувати пізнавальну діяльність учнів; підвищуватиме інтерес до рідної мови тощо.

Список використаних джерел:

1. Жулий Т., Теплицкая О. Сказки и были... Лингвистические миниатюры / Т. Жулий, О. Теплицкая. - Луганск : Янтарь, 2003. - 124 с.
2. Запорожец А.В. Избранные психологические труды : В 2 т. / А.В.Запорожец – М. : Педагогика, 1986. – Т.1. - С.245.
3. Комарівська Н. Методичні аспекти застосування цікавої граматики на уроках рідної мови в початковій школі / Н. Комарівська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Збірник наукових праць. – Вип. 41 / Редкол. В.І.Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ Нілан ЛТД, 2014. – с. 46-51.
4. Комарівська Н. Розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами літературної загадки / Н. Комарівська // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв, 9-11 квітня 2014 р., м. Вінниця / за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – Вип. 3. – С.229-233.
5. Комарівська Н. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору / Н. Комарівська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – Вип. 46. – С. 30-33.
6. Комарівська Н. Творчий розвиток молодших школярів на уроках літературного читання / Н. Комарівська // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – Вип. 5. – С. 168-172.
7. Ладыженская Т. А. Система упражнений по развитию связной речи / Т. А. Ладыженская // Совершенствование методов обучения русскому языку : Сб. ст. / Сост. А. Ю. Купалова. - М.: Просвещение, 1981. - С. 43-47.
8. Лазаренко Н. Культура мовлення як невід'ємна складова ключових компетентностей сучасного педагога / Н. І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : Збірник наукових праць / [гол.ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2016. – Вип.23. – С.36-42.
9. Лазаренко Н. І. Розвиток пізнавальної активності першокласників у період навчання грамоти / Н.І.Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 5. – С.13-16.
10. Родюк Н.Ю. Формування професійно-педагогічної комунікації майбутніх учителів // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2017. – № 4 (309) травень. – С. 226-231.
11. Одинцова Г.С. Цікаве мовознавство для молодших школярів / Г.С.Одинцова. – К. : Наш час, 2006. – 123 с.
12. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посібник / Кол. авт.; за ред. М. Пентилюк. - К., 2003. - 149 с.
13. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. - К : Укр. енцикл., 2000. - 752 с.

КАЗКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Л.Телятник, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*І.Ковалько, вчитель-методист вищої категорії, вчитель початкових класів
Агрономічненської СЗШ І-ІІІ ст..*

*Науковий керівник: О.А.Голюк, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

FAIRY TALE AS MEANS OF UPBRINGING OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN

L.Teliatnyk, second-year student

I.Kovalko, lecturer

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)